

The Mediating Role of Relationship Effort in the Relationship between Marital Salience and Persistence with Marital Relationship Quality

Neda Shabangiz¹, Zabihollah Kaveh Farsani ², and Manijeh Kaveh³

1. Department of Counseling, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.

Email: nedashab65@gmail.com 0009-0001-4541-224X

2. Corresponding Author, Department of Counseling, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.

Email: kavehfarsani@sku.ac.ir 0000-0001-7936-2351

3. Department of Counseling, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.

Email: kaveh@sku.ac.ir 0000-0001-7936-2060

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received 25 March 2026

Received in revised form 10 May 2026

Accepted 28 May 2026

Available online 22 June 2026

Keywords:

marital relationship quality,
relationship effort,
marital salience,
marital persistence.

ABSTRACT

Objective: The present study aimed to investigate the relationship between marital relationship quality, marital salience, and marital persistence, and the mediating role of relationship effort.

Method: This descriptive-correlational study was conducted using the structural equation modeling. The population included all married men and women in Isfahan, 300 of whom were selected by the convenience sampling. The data collection tools were: Norton's Quality Marriage Index, Halford et al.'s Relationship Effort Scale, Willoughby and Hall's Marital Paradigms Scale. The data were analyzed using Pearson correlation coefficient and structural equation modeling.

Results: The results showed that marital salience is a direct positive predictor of relationship effort and marital relationship quality. Marital persistence also plays a direct positive predictor of relationship effort and relationship quality. In addition, relationship effort also directly predicted marital relationship quality. The results of the bootstrap test indicated that marital salience has a significant indirect effect on marital relationship quality through relationship effort and marital persistence.

Conclusions: The findings showed that marital salience and persistence not only directly but also through increased relationship effort improves the quality of marital relationships. Therefore, educational and counseling interventions that focus on strengthening positive beliefs about marriage, marital life, and sustainable commitment and purposeful effort in marital relationships can play an effective role in improving the quality of marital life.

Cite this article: Shabangiz, N., Kaveh Farsani, K., & Kaveh, M. (2026). The Mediating Role of Relationship Effort in the Relationship between Marital Salience and Persistence with Marital Relationship Quality. *The Islamic Journal of Women and the Family*, 14(2), 101 - 122. <http://doi.org/10.22034/ijwf.2026.22303.2524>

© The Author(s). retain the copyright and full publishing rights.

Publisher: Al-Mustafa International University.

DOI: <http://doi.org/10.22034/ijwf.2026.22303.2524>

Introduction

The family is the most fundamental social institution and the main platform for human psychological, emotional and social development, and the quality of the marital relationship, as the central core of the family, determines the stability and mental health of the members (Saroka and Sargent, 2022; Robles et al., 2014). From the perspective of *the Holy Quran*, marriage is a divine institution for achieving tranquility, affection and mercy; as in verse 21 of Surah Rum, the purpose of marriage is introduced as tranquility, affection and mercy. Also, verse 189 of Surah A'raf considers marriage and spouse as a factor of peace of mind and a remover of mental unrest and emphasizes the existential, soothing and intimate bond between a man and a woman (Hedayatnia et al., 2021).

Marital relationship quality refers to the level of satisfaction with marriage and positive attitudes towards the spouse (Kim, 2021) and is influenced by cognitive-attitudinal factors, including marital beliefs. Marital paradigms theory suggests that individuals' beliefs about the "salience" and "persistence" of marriage guide how they evaluate and invest in the relationship (Willoughby et al., 2013). Marital salience refers to the level of priority and importance that an individual places on marriage compared to other areas of life (Willoughby et al., 2015). *The Holy Quran*, in verse 21 of Surah Rum, introduces marriage as a platform for achieving tranquility, affection, and mercy; concepts that, from the Quranic perspective, are considered among the most important goals of human life and emphasize the valuable position of marriage (Salimi et al., 2018). On the other hand, marital persistence refers to an individual's belief in the necessity of maintaining and enduring marriage (Willoughby, 2014). In the Quranic context, this concept is explained by the term "strong covenant" in verse 21 of Surah Nisa, which indicates a solid covenant based on responsibility and moral commitment in the long term (Mahdianfar, 2024). However, marital beliefs require behavioral mechanisms to be effective in influencing the quality of the relationship. One of these mechanisms is relationship effort, which refers to the individual's continuous and active effort to maintain and improve their life together (Halford et al., 1994). In Islamic teachings, relationship effort is exemplified by "Associate with them in kindness" (Nisa: 19), which emphasizes proper and responsible companionship towards one's spouse. Given the importance of the quality of the marital relationship and the role of marital beliefs (salience and persistence), it is necessary to examine the mediating behavioral mechanism, namely, relationship effort. Therefore, the present study aimed to investigate the relationship between marital salience and persistence with marital relationship quality, with the mediating role of relationship effort.

Method

This descriptive-correlational study was conducted using the structural equation modeling. The population included all married men and women in Isfahan in 2025, 300 of whom were selected by the convenience sampling. Norton's Quality Marriage Index (QMI), the Relationship Effort

Scale (RES), and the two dimensions of marital salience and marital persistence of the Marital Paradigms Scale (MPS) were used to collect data. The reliability of the instruments was obtained based on Cronbach's alpha for marital relationship quality of 0.95, relationship effort of 0.74, marital salience of 0.79, and marital persistence of 0.90. Data analysis was performed using SPSS-26 and AMOS-24 software, and in the inferential part, Pearson correlation coefficient and structural equation modeling were used.

Results

The research sample consisted of 55.3% women and 44.7% men. The highest level of education was related to bachelor's level (40.7 percent) and the highest age group was related to the age range of 40 to 50 years (38.8 percent). Also, the longest duration of marriage was reported between 10 and 20 years (40.7%). The results of the correlation matrix showed that all research variables, including quality of marital relationship, relationship effort, marital salience, and marital persistence have a positive and significant relationship with each other. The results of model fit indices showed that the proposed model has a good fit. The chi-square index on the degree of freedom was 1.23, the RMSEA index was 0.033, the TLI index was 0.97, the CFI index was 0.95, the NFI index was 0.93, the GFI index was 0.95, and the AGFI index was 0.94. These results confirmed that the assumed model has a good fit with the research data.

In examining the direct paths, it was found that marital salience has a positive and significant direct effect on relationship effort ($\beta=0.481$, $z=5.57$, $P<0.003$); Also, marital longevity also had a positive and significant direct effect on relationship effort ($\beta=0.218$, $z=5.55$, $P<0.001$). In addition, relationship effort showed a positive and significant direct effect on marital relationship quality ($\beta=0.415$, $z=4.63$, $P<0.001$). The results of the bootstrap test also indicated the presence of significant indirect effects. Marital salience through relationship effort had an indirect and significant effect on the quality of marital relationship ($\beta=0.199$, $P<0.001$); Also, marital persistence showed a significant indirect effect on the quality of marital relationship through relationship effort ($\beta=0.091$, $P<0.001$). Therefore, relationship effort plays a significant mediating role in the relationship between the salience and persistence of marriage and the quality of marriage relationship.

Conclusions

The findings of the study show that marital beliefs (salience and permanence) predict the quality of the marital relationship, either directly or indirectly through "relationship effort". These results are consistent with the theories of marital paradigms, marital horizon and commitment. According to these frameworks, valuing marriage (salience) and believing in its sustainability (permanence) create a cognitive-value framework that encourages couples to make emotional investment and long-term commitment. However, positive beliefs alone are not sufficient to improve the quality of the relationship and require the behavioral mechanism of "relationship effort" (such as dialogue, conflict resolution and sacrifice) to be transformed into

tangible outcomes. From the perspective of Islamic-psychological explanation and the cultural context of society, the belief in permanence is aligned with the concept of "strong covenant" and relationship effort is the behavioral equivalent of "socializing well"; This shows that religious teachings improve relationship quality through behavioral mechanisms.

Among the limitations of the research is the cross-sectional sampling and limited to the city of Isfahan. Accordingly, it is suggested that family counselors focus on strengthening marital beliefs and teaching self-regulatory behavioral efforts in couple therapy interventions. Also, future researchers should examine this model longitudinally and on both couples.

Author Contributions

The authors of the present article have participated in the research as follows:

First author: Preparation of samples, data collection, calculations, statistical analysis of data, preparation of draft article.

Second author: Research design, supervision of research stages, review and control of results, correction, analysis and interpretation of information and results, review and finalization of the article.

Third author: Participation in research design, supervision of research, reading and reviewing the article.

Data Availability Statement

Data are available from the authors upon request.

Acknowledgements

This article is taken from Neda Shabangiz's master's thesis in family counseling, which was completed with the scientific and moral support of Shahrekord University. The authors of the article would like to thank Shahrekord University and all the respected participants who cooperated with the researchers in conducting this research.

Ethical Considerations

This research has received the code of ethics number IR.SKU.REC.1403.059 from the Ethics Committee of Shahrekord University and the authors have observed the ethical principles in conducting and publishing this scientific research, and this is confirmed by all of them. Cases such as falsification of data, distortion of results, plagiarism, and any other unethical behavior have been strictly avoided in this study.

Funding

This study was conducted without receiving any financial support from government, commercial, or non-profit organizations.

Conflict of Interest

The authors declare that there are no conflicts of interest in connection with this study. In other words, there were no financial or personal interests that could affect the results of the study.

نقش میانجی تلاش رابطه‌ای در ارتباط بین برجستگی و ماندگاری زناشویی با کیفیت رابطه زناشویی

ندا شب انگیز^۱، ذبیح‌الله کاوه فارسانی^۲، و منیژه کاوه^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، گروه مشاوره، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران. رایانامه: nedashab65@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، دانشیار گروه مشاوره، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران. رایانامه: kavehfarsani@sku.ac.ir

۳. استادیار گروه مشاوره، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران. رایانامه: Kaveh@sku.ac.i

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین کیفیت رابطه زناشویی با برجستگی زناشویی و ماندگاری زناشویی، نقش میانجی‌گری تلاش رابطه‌ای انجام شد.

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

روش پژوهش: این پژوهش به روش توصیفی - همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه زنان و مردان متأهل شهر اصفهان بود که ۳۰۰ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری داده‌ها عبارت بود از: پرسش‌نامه کیفیت زناشویی نورتون، مقیاس تلاش رابطه‌ای هالفورد و همکاران، مقیاس الگوواره‌های زناشویی ویلگوبی و هال. داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل معادلات ساختاری تحلیل شد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۲/۲۰

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۲/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۰۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۴/۰۱

یافته‌ها: نتایج نشان داد که برجستگی زناشویی، به طور مستقیم، پیش‌بین مثبت تلاش رابطه‌ای و کیفیت رابطه زناشویی است. همچنین، ماندگاری زناشویی به طور مستقیم نقش پیش‌بین مثبت در تلاش رابطه‌ای و کیفیت رابطه ایفا می‌کند. علاوه بر این، تلاش رابطه‌ای نیز به طور مستقیم توانست کیفیت رابطه زناشویی را پیش‌بینی کند. نتایج آزمون بوت‌استراپ حاکی از آن بود که برجستگی زناشویی از طریق تلاش رابطه‌ای و ماندگاری زناشویی از همین مسیر، اثر غیر مستقیم معناداری بر کیفیت رابطه زناشویی دارند.

کلیدواژه‌ها:

کیفیت رابطه زناشویی،
تلاش رابطه‌ای،
برجستگی زناشویی،
ماندگاری زناشویی.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان داد برجستگی و ماندگاری زناشویی نه تنها به صورت مستقیم، بلکه از طریق افزایش تلاش رابطه‌ای، سبب ارتقای کیفیت رابطه زناشویی می‌شود. بنابراین، مداخلات آموزشی و مشاوره‌ای که بر تقویت باورهای مثبت نسبت به ازدواج، و زندگی زناشویی و تعهد پایدار و تلاش هدفمند در روابط زناشویی تمرکز دارند، می‌توانند نقش مؤثری در بهبود کیفیت زندگی زناشویی ایفا کنند.

استناد: شب انگیز، ندا؛ کاوه فارسانی، ذبیح‌الله؛ و کاوه، منیژه (۱۴۰۵). نقش میانجی تلاش رابطه‌ای در ارتباط بین برجستگی و ماندگاری زناشویی با کیفیت رابطه زناشویی. *پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده*، ۱۴(۲)، ۱۰۱-۱۲۲. <http://doi.org/10.22034/ijwf.2026.22303.2524>

مقدمه

خانواده، بنیادی‌ترین نهاد اجتماعی، بستر اصلی رشد روانی، عاطفی و اجتماعی به‌شمار می‌رود (توماس^۱ و همکاران، ۲۰۱۷) و منبع اصلی پشتیبانی عاطفی و روانی برای اعضای خود است؛ به گونه‌ای که روابط خانوادگی مثبت می‌تواند به بهبود سلامت روانی و کاهش استرس کمک کند (ساروکا و سارجنت، ۲۰۲۲). خانواده محیطی کلیدی برای ارضای نیازهای جسمی، فکری و هیجانی افراد به‌شمار می‌رود (روهلمن و همکاران^۲، ۲۰۱۸). در این میان، رابطه زناشویی هسته مرکزی خانواده به‌شمار می‌آید و ثبات و کیفیت آن بر سلامت روان، رضایت از زندگی و انسجام ساختاری خانواده اثر تعیین‌کننده دارد (رابلس و همکاران، ۲۰۱۴). روابط زناشویی سالم به ارتقای سلامت روان فرد و جامعه کمک می‌کند و روابط ناکارآمد می‌تواند به آشفتگی‌های عاطفی منجر شود (گیرما^۳، ۲۰۲۰). همچنین، کیفیت رابطه در سال‌های اولیه پیوند زناشویی با پیامدهای بلندمدت سلامت شناختی در سال‌های بعد مرتبط است. بنابراین، تبیین عوامل مؤثر بر کیفیت رابطه زناشویی اهمیت نظری و کاربردی دارد. ازدواج و تشکیل خانواده در نگاه قرآن کریم، نهادی الهی و زیربنایی برای آرامش، تعالی و پایداری جامعه است. خداوند در سوره روم، آیه ۲۱، هدف از ازدواج را مسائل معنوی و روان‌شناختی همچون آرامش، مودت و رحمت معرفی کرده است و مفسران بزرگی همچون علامه طباطبایی (۱۳۷۴) تأکید کرده‌اند که این آیه حقیقتی فراتر از رفع نیازهای غریزی را بیان می‌کند و ازدواج را سرچشمه آرامش روانی، مودت، شفقت و رشد انسانی می‌دانند (ابراهیمی و محسنی، ۱۴۰۲؛ دادمرزی، ۱۴۰۴). در آیات دیگری از قرآن نیز بر اهمیت ازدواج و خانواده تأکید شده است. در آیه ۱۸۹ سوره اعراف، ازدواج و همسر، عامل آرامش روح و زندگی معرفی شده است که نآرامی‌های روانی را برطرف می‌کند. این آیه بر پیوند وجودی و آرامش‌بخش میان زن و مرد و اساس زندگی که بر انس و الفت است، تأکید می‌ورزد (هدایت‌نیا و همکاران، ۱۴۰۰). بنابراین، مجموعه آیات قرآن نشان می‌دهد که ازدواج در اسلام نه یک قرارداد اجتماعی، بلکه نهادی مقدس و الهی است که بنیان سلامت روانی، اخلاقی و اجتماعی فرد و جامعه را تشکیل می‌دهد.

کیفیت رابطه زناشویی^۴ به سطح رضایت از ازدواج و نگرش‌های مثبت نسبت به همسر اشاره دارد (کیم^۵، ۲۰۲۱). این متغیر به عوامل پیش و پس از ازدواج بستگی دارد (وریشکو^۶، ۲۰۲۰) و با گذشت زمان دستخوش تغییر می‌شود؛ به گونه‌ای میزان رضایت‌مندی از کیفیت روابط زوجین روندی کاهشی دارد (بوهلر و همکاران^۷، ۲۰۲۱). از این رو، شناسایی عوامل پیش‌بینی‌کننده کیفیت رابطه زناشویی می‌تواند نقش مهمی در فهم و تقویت روابط موفق ایفا کنند. از جمله عوامل شناختی-نگرشی مؤثر بر کیفیت رابطه زناشویی، باورهای زناشویی^۸ افراد نسبت به اهمیت و دوام ازدواج است. پژوهش‌های معاصر نشان می‌دهند که کیفیت رابطه زناشویی فقط حاصل مهارت‌های ارتباطی یا ویژگی‌های شخصیتی همسران نیست، بلکه به‌طور معناداری از نظام باورها و نگرش‌هایی افراد نسبت به جایگاه و ارزش پایداری ازدواج متأثر است (ویلوگی و همکاران^۹، ۲۰۱۴). ویلوگی و همکاران (۲۰۱۳) با معرفی مفهوم «الگوواره زناشویی»^{۱۰} استدلال می‌کنند که افراد دارای چارچوب‌های شناختی نسبتاً پایداری هستند که نحوه تفسیر، ارزیابی و واکنش آنان به رویدادهای زناشویی

1. Thomas, P. A., & et al

2. Saroca, K., & Sargent, J.

3. Ruhlmann, L. M., & et al

4. Robles, T. F., & et al

5. Girma, Z.

6. Marital relationship quality

7. Kim, Y.

8. Weryszko, M.

9. Bühler, J. L., & et al

10. Relationship beliefs

11. Willoughby, B. J., & et al

12. Marital Paradigms

را هدایت می‌کند. در این چارچوب، برجستگی زناشویی^۱ به میزان اهمیتی که فرد برای ازدواج و زندگی زناشویی خود در مقایسه با سایر حوزه‌های زندگی قائل است، و ماندگاری زناشویی^۲ به باور فرد نسبت به ارزش حفظ و دوام ازدواج اشاره دارد. باورهای زناشویی درباره اهمیت ازدواج با کیفیت رابطه زوج‌ها ارتباط معناداری دارد (ویلوگی و همکاران، ۲۰۲۱). نقش باورهای زناشویی در تبیین کیفیت روابط زوجی، ریشه در رویکرد تعامل‌گرایی نمادین دارد که بر معناسازی ذهنی افراد در بستر تعاملات اجتماعی تأکید می‌کند (بلومر^۳، ۱۹۶۹). براساس این نظریه، افراد از طریق تعامل با خانواده، دوستان و جامعه، معنای شخصی خود را از نهاد ازدواج می‌سازد و این معنا و باورها نقش مهمی در نحوه تعامل آنان در موقعیت‌های زناشویی دارد. تعامل‌گرایی نمادین با تأکید بر درک ابعاد معنایی زناشویی زمینه‌ساز شکل‌گیری نظریه‌های جدیدتر مانند الگوواره‌ها زناشویی شده است (بلومر، ۱۹۶۹، به نقل از ویلوگی، ۲۰۱۳). در امتداد این دیدگاه، نظریه افق زناشویی بیان می‌کند که افراد دارای مجموعه‌ای از باورها درباره اهمیت، زمان‌بندی و آمادگی برای ازدواج هستند که بر تصمیم‌ها، میزان تعهد و کیفیت تعاملات زوجی اثرگذارند (کارول و همکاران، ۲۰۰۷).^۴ این نظریه شامل سه بُعد اساسی زمان‌بندی مورد انتظار برای ازدواج، اهمیت نهاد ازدواج و معیارهای شخصی برای آمادگی ورود به زندگی زناشویی است. یافته‌های کارول و همکاران (۲۰۰۷؛ ۲۰۰۹) نشان داد که این ابعاد با طیفی از نگرش‌ها و رفتارهای فردی از جمله ارزش‌گذاری بر روابط و الگوهای تعهد، ارتباط دارند. این نظریه مبنای بسیاری از مطالعات بعدی درباره باورهای زناشویی دوره بزرگسالی قرار گرفته است (ر.ک.، ویلوگی و دورکین^۵، ۲۰۰۹؛ ویلوگی و کارول، ۲۰۱۰؛ ویلوگی، ۲۰۱۰).

نظریه الگوواره‌های زناشویی (ویلوگی و همکاران، ۲۰۱۳) با تلفیق دیدگاه تعامل‌گرایی نمادین و نظریه افق زناشویی، چارچوبی جامع برای تحلیل باورها و نگرش‌های زناشویی ارائه می‌کند. این نظریه تأکید دارد که باورهای فرد درباره برجستگی و ماندگاری ازدواج، به مثابه چارچوب‌های شناختی، میزان سرمایه‌گذاری هیجانی و رفتاری او در این رابطه را شکل می‌دهد. در مجموع، باورهای زناشویی می‌تواند از طریق تأثیر بر تلاش رابطه‌ای، نقش مهمی در تبیین کیفیت رابطه زناشویی ایفا کند. ویلوگی و همکاران (۲۰۱۳) استدلال کردند که هر فرد دارای یک الگوواره زناشویی^۶ است. یعنی مجموعه‌ای متمایز از باورها و نگرش‌ها نسبت به ازدواج و زندگی زناشویی که جهت‌گیری شخصی او را در این زمینه شکل می‌دهد. قرآن کریم نیز به نقش باورها در امر ازدواج اشاره کرده است (ر.ک.، نور: ۳۲)، این آیه دلالت بر این دارد که ازدواج به استغنای انسان و رفع نیازهای مادی می‌انجامد (اسماعیلی و اسماعیلی، ۱۳۹۵). بنابراین، می‌توان گفت این آیه نشان می‌دهد که باورهای صحیح، مانند اعتماد به فضل الهی، سبب تقویت نگرش مثبت به ازدواج می‌شود و چنین نگرشی زمینه‌ساز روابطی سالم‌تر و پایدارتر خواهد بود. باورهای زناشویی، به‌ویژه باورهای مربوط به برجستگی و ماندگاری زناشویی، به‌طور مستقیم و غیرمستقیم با ادراکات فرد از پیامدهای رابطه و در نتیجه با کیفیت رابطه زناشویی مرتبط است (ویلوگی، ۲۰۱۴).

برجستگی زناشویی یکی از ابعاد اصلی و پرمطالعه در الگوواره‌های زناشویی است. این سازه بازتاب‌دهنده نگرش کلی فرد نسبت به جایگاه و اهمیت ازدواج و زندگی زناشویی است و با طیف گسترده‌ای از باورها و رفتارهای فردی ارتباط دارد. (کارول و همکاران، ۲۰۰۹)^۷ به عبارتی دیگر، برجستگی زناشویی مفهومی است که به میزان اهمیت فرد برای ازدواج و زندگی زناشویی خود در مقایسه با سایر حوزه‌های زندگی همچون کار، اوقات فراغت، تحصیل و غیره اشاره دارد (ویلوگی

1. Marital salience

2. Marital permanence

3. Blumer, H.

4. Carroll, J. S., & et al

5. Willoughby, B. J., & Dworkin, J. D.

6. Marital paradigms

7. Carrol, J. S., et al

و همکاران، ۲۰۱۹؛ ویلویی و همکاران، ۲۰۱۵). در چارچوب دین اسلام، برجستگی زناشویی فقط یک ترجیح فردی نیست، بلکه بخشی از نظام ارزش‌های الهی می‌باشد. قرآن کریم با قرار دادن ازدواج در کنار مفاهیمی همچون «سکینه»، «مودت» و «رحمت» (ر.ک.، روم: ۲۱) و نیز با تأکید بر اینکه خداوند متعال تمام آفرینش را هدفدار و برای انسان آفریده است آن را به مثابه یکی از قانون‌های اصلی تحقق آرامش و رشد انسان معرفی می‌کند. از سوی دیگر، قرآن کریم هدف از آفرینش همسر را ایجاد سکینه و آرامش دانسته و مودت و رحمت را هدیه‌ای الهی معرفی نموده است (ر.ک.، روم: ۲۱) و آن را یکی از قانون‌های اصلی تحقق آرامش و رشد انسان می‌داند. از این منظر، برجستگی زناشویی را می‌توان به عنوان میزان اهمیت و اولییتی که فرد برای رابطه زناشویی و نقش همسری خود در نظام ارزش‌ها و اهداف زندگی قائل است، در نظر گرفت. هرچه فرد ازدواج را در مرکز نظام معنایی زندگی خود قرار دهد، رفتارها و انتخاب‌های او به میزان بیشتری در راستای حفظ و ارتقای این پیوند خواهد بود. در نتیجه، برجستگی زناشویی در چارچوب اسلامی نه تنها یک سازه شناختی، بلکه بازتابی از درونی‌سازی ارزش‌های دینی در حوزه خانواده است. هنگامی که سایر حوزه‌های زندگی در مقایسه با برجستگی زناشویی در اولویت بالاتری برای فرد قرار گیرند، رفتارهای زناشویی و در پی آن کیفیت رابطه زناشویی در معرض خطر قرار می‌گیرند. شواهد پژوهشی نشان می‌دهد هر چه زندگی زناشویی برای فرد از اهمیت بیشتری برخوردار باشد، میزان تعهد وی به رابطه زناشویی افزایش می‌یابد و پیوند زناشویی برای او معنای پررنگ‌تری پیدا می‌کند؛ در نتیجه فرد ادراک مثبت‌تری از پیامدهای این رابطه داشته و کیفیت بالاتری از رابطه زناشویی را نیز تجربه خواهد کرد (ویلویی، ۲۰۱۴). نتایج پژوهش‌ها حاکی از آن است که باورهای زناشویی بر تصمیم‌گیری‌های روزمره اثرگذارند و میان باورها و تجربه‌های زناشویی رابطه‌ای دوسویه برقرار است؛ یعنی باورها بر رفتارها تأثیر می‌گذارند و تجارب زناشویی نیز باورها را شکل می‌دهند (ویلویی و همکاران، ۲۰۱۵). براین اساس، درک پایین اهمیت ازدواج می‌تواند به کیفیت رابطه زناشویی پایین‌تر بینجامد؛ زیرا رفتارهای زناشویی به طور جدایی‌ناپذیر با کیفیت رابطه زناشویی مرتبط اند (گاتمن و کراف، ۱۹۸۹). به بیان دیگر، هرچه افراد زمان، انرژی و منابع بیشتری در رابطه زناشویی خود سرمایه‌گذاری کنند، کیفیت زناشویی بیشتری را تجربه خواهند کرد (راسبالت، ۱۹۸۰). بنابراین، هنگامی که ارزش‌گذاری فرد نسبت به ازدواج کاهش یابد، میزان توجه و تلاش برای ارتقای کیفیت رابطه زناشویی نیز کمتر خواهد شد.

در آموزه‌های قرآنی، ازدواج جایگاهی محوری در حیات فردی و اجتماعی انسان دارد. قرآن کریم در آیه اول سوره نساء پیوند زناشویی را در بستر آفرینش انسان و تداوم نسل قرار می‌دهد و آن را یکی از بنیادهای اصلی نظم زندگی انسانی معرفی می‌کند؛ امری که نشان‌دهنده اهمیت ذاتی ازدواج در نظام ارزشی قرآن است. در آیه ۲۱ سوره روم، ازدواج به مثابه بستری برای دستیابی به سکینه، مودت و رحمت معرفی شده است؛ مفاهیمی که در نگاه قرآنی، از مهم‌ترین اهداف زیست انسانی به شمار می‌آیند؛ این موضوع جایگاه ازدواج را در سلسله اولیتهای زندگی برجسته می‌کند (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۷). همچنین تشبیه رابطه زن و شوهر به «لباس» در آیه ۱۸۷ سوره بقره، بیانگر پیوندی نزدیک، دائمی و فراگیر است که همه ابعاد زندگی فرد را در برمی‌گیرد و نشان می‌دهد زندگی زناشویی نه یک حوزه فرعی، بلکه یکی از قانون‌های اصلی معنا، هویت و آرامش انسان است.

نتایج پژوهش ویلویی و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که باورهای بالاتر نسبت به اهمیت زندگی زناشویی چه به صورت فردی و چه به صورت زوجی، با تعهد بین فردی بیشتر نسبت به همسر و سطح بالاتر تعهد در رابطه زناشویی، ارتباط معناداری دارد. همچنین، زوج‌هایی که زندگی زناشویی برای آنان از اهمیت بالایی برخوردار بود، کمتر درگیر خشونت خانگی شده و

1. Gottman, J. M., & Krokoff, L. J.

2. Rusbult, C. E.

سطوح بالاتری از رضایت زناشویی را گزارش کردند (کاب و همکاران، ۲۰۱۳). افزون بر این، باور به برجستگی ازدواج و زندگی زناشویی با کاهش رفتارهای پرخطر از جمله مصرف افراطی الکل، در میان زوجین ارتباط دارد (ویلوگی و همکاران، ۲۰۱۵؛ کارول و همکاران، ۲۰۰۷). نتایج پژوهش ویلوگی (۲۰۱۵) نیز نشان داد افرادی که ازدواج و زندگی زناشویی را مثبت تر و با اهمیت تر ارزیابی می کنند، تعهد بیشتری نسبت به ساختن و حفظ یک ازدواج موفق و بلندمدت دارند.

ماندگاری زناشویی یکی از مؤلفه های اساسی در تبیین رفاه و سازگاری زوج ها در روابط زناشویی است (ویلوگی، ۲۰۱۴). این سازه به باورهای فرد درباره ضرورت حفظ زندگی زناشویی و شرایط مؤثر بر تداوم یا خاتمه آن اشاره دارد و بازتاب نگرش شناختی نسبت به ارزش دوام ازدواج است که جهت گیری فرد را در مواجهه با تعارض ها و چالش های زناشویی تعیین می کند. مفهوم ماندگاری زناشویی در چارچوب اسلامی را می توان در قالب یک «تعهد مبتنی بر معنا» تبیین کرد. تعبیر «میثاق غلیظ» (ر.ک.، نساء: ۲۱)، نشان می دهد که ازدواج در اسلام یک قرارداد قابل فسخ ساده نیست، بلکه پیمانی است که بر مسئولیت پذیری، وفاداری و التزام اخلاقی استوار است. از دیدگاه قرآن کریم، از میان همه عقود و پیمان های فراوان بشری، عنوان «میثاق غلیظ» تنها بر پیمان ازدواج اطلاق شده که بر استواری و استحکام این پیوند دلالت دارد. از لوازم اخلاقی این میثاق، وفاداری همسران به معنای التزام عملی کامل به همه تعهدات زناشویی، تکریم همسر به معنای حرمت نگه داشتن و ارج نهادن، و معاشرت به معروف به عنوان بنیان روابط متقابل براساس حق و انصاف است. این نگاه باعث می شود افراد رابطه زناشویی را در افق زمانی بلندمدت ارزیابی کنند و در مواجهه با تعارض ها، به جای ترک رابطه، به اصلاح و بازسازی آن بپردازند. از این منظر، ماندگاری زناشویی یک سازه شناختی-ارزشی است که از باورهای دینی درباره دوام، صبر و وفاداری نشئت گرفته و به افزایش تاب آوری رابطه در برابر تنش ها منجر می شود (مهدیانفر، ۱۴۰۳).

پژوهش ها نشان می دهند که باورهای زناشویی با سطوح بالاتر تعهد زناشویی همراه اند؛ به گونه ای که تعهد را می توان یکی از پیامدهای نگرش مثبت به ماندگاری ازدواج دانست. تعهد زناشویی به تمایل فرد برای تداوم رابطه و سرمایه گذاری بلندمدت در زندگی مشترک و دلبستگی روان شناختی و هیجانی نسبت به همسر اشاره دارد (لی و همکاران، ۲۰۱۰؛ دنیز و یوزگات، ۲۰۱۳). از این منظر، باور به ماندگاری زناشویی از طریق تقویت تعهد، به ارتقای رضایت و کیفیت رابطه زناشویی می انجامد. همچنین ویالکس و دیو (۲۰۱۰) گزارش کردند زوجینی که ماندگاری زناشویی را ارزشی بنیادین در زندگی خود تلقی می کنند، کیفیت بالاتری از روابط زناشویی را تجربه می کنند؛ یافته ای که نشان می دهد نگرش به دوام ازدواج می تواند به طور غیرمستقیم و از مسیر تعهد، کیفیت رابطه زناشویی را تقویت کند. در نگاه قرآن کریم، ازدواج نه یک توافق عاطفی زودگذر، بلکه رابطه ای مبتنی بر ثبات و تداوم است که ماندگاری در آن نقشی اساسی دارد. تعبیر «میثاق غلیظ» در آیه ۲۱ سوره نساء نشان می دهد که پیوند زناشویی از منظر قرآنی، پیمانی استوار و درازمدت است. خدای سبحان با این تعبیر و یادآوری آن به همسران، حقیقت نهاد خانواده را آشکار ساخته و ایشان را به لوازم چنین پیمانی هشدار می دهد. شایان توجه است که ترکیب «میثاق غلیظ» در قرآن سه بار به کار رفته است؛ میان خدا و پیامبران (ر.ک.، احزاب: ۷)، میان خدا و بنی اسرائیل (ر.ک.، نساء: ۱۵۴) و میان زنان و شوهران (ر.ک.، نساء: ۲۱). براین اساس، فقط پیمان ازدواج یعنی، پیمان میان دو انسان با این وصف یاد شده؛ که نشان می دهد از دیدگاه قرآن کریم، میثاق همسری از استوارترین و ارزشمندترین پیمان های بشری است. از آنجا که فلسفه اصلی هر پیمانی افزایش وفاداری و پیشگیری از پیمان شکنی است، کاربرد عنوان «میثاق غلیظ» در ازدواج نشانه ضرورت وفاداری به پیمان همسری و التزام همه جانبه به لوازم آن است (مهدیانفر، ۱۴۰۳). دوام زندگی مشترک در پرتو آرامشی حاصل می شود که در آیه ۲۱ سوره روم به آن اشاره شده است.

یافته های پژوهش های ویلوگی (۲۰۱۳؛ ۲۰۱۴) نشان می دهد هرچه اهمیت و ارزش گذاری فرد بر دوام و ثبات ازدواج بیشتر

باشد، نگرش متعهدانه‌تری نسبت به رابطه زناشویی شکل می‌گیرد و در نتیجه، ادراک مثبت‌تر و کیفیت بالاتری از زندگی زناشویی تجربه می‌شود. در این چارچوب، تعهد زناشویی را می‌توان پیامد باور به ماندگاری ازدواج دانست. در تبیین این رابطه، مدل سرمایه‌گذاری، روسبالت (۱۹۸۰) بیان می‌کند که باور به ارزش رابطه و میزان سرمایه‌گذاری‌های عاطفی، زمانی و مادی در آن، تعهد فرد به رابطه را افزایش داده و به ارتقای کیفیت زناشویی منجر می‌شود (راسبالت و همکاران، ۲۰۱۲). همچنین نظریه مبادله اجتماعی تأکید می‌کند افرادی که نگرش متعهدانه‌تری نسبت به تداوم رابطه دارند، تعاملات زناشویی را با افق بلندمدت‌تری ارزیابی کرده و رضایت بیشتری را تجربه می‌کنند (هو و همکاران، ۲۰۱۹). براین اساس، ماندگاری زندگی زناشویی با ایجاد چارچوبی شناختی مبتنی بر حفظ رابطه، زمینه شکل‌گیری تعهد و در نهایت ارتقای کیفیت رابطه زناشویی را فراهم می‌کند.

روابط زناشویی با کیفیت و پایدار بدون تلاش سرمایه‌گذاری مستمر شکل نمی‌گیرد (جانسون، ۲۰۰۸؛ آنیکان، ۲۰۲۳). مطالعات متعددی ارتباط مثبت و معنادار میان تلاش رابطه‌ای^۴ و کیفیت رابطه زناشویی را نشان داده‌اند (ر.ک.، شفر و همکاران، ۲۰۱۴). پژوهش‌های اخیر نیز به جای تمرکز صرف بر مؤلفه‌های منفی عملکرد رابطه بر درک عناصر مثبت و بهزیستی رابطه اهمیت تأکید دارند (ویلوگی، ۲۰۱۴). یکی از این رفتارهای مثبت، تمایل به تلاش در روابط است (فینچام و همکاران، ۲۰۰۷) که در آن افراد برای بهبود کیفیت رابطه زناشویی خود و همسرشان تلاش می‌کنند (هالفورد و همکاران، ۱۹۹۴). تلاش رابطه‌ای شامل مجموعه‌ای از رفتارهای و نگرش‌های فرد برای بهبود رابطه، بررسی بازخورد همسر نسبت به این تلاش‌ها و ارزیابی تأثیر این اقدامات بر ادراک فرد از کیفیت رابطه است (هالزود، ۲۰۱۲).

در پژوهش حاضر تلاش رابطه‌ای به عنوان متغیر میانجی در نظر گرفته شد و به معنای کوشش مستمر و فعالانه برای حفظ، تقویت و ارتقای زندگی مشترک تعریف می‌شود. تلاش در رابطه دارای چند ویژگی اصلی است که عبارتند از: انجام رفتارهای فردی به طور مشخص برای بهبود رابطه، نگرش پایدار و تداوم در مسیر بهبود رابطه، توجه به واکنش همسر نسبت به این تلاش‌ها، و بررسی اثر تلاش‌ها بر ادراک فرد از کیفیت رابطه (هالفورد و همکاران، ۱۹۹۴؛ هالزود، ۲۰۱۲). در چارچوب آموزه‌های اسلامی، تلاش در رابطه زناشویی را می‌توان مصداقی از «عَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ» (ر.ک.، نساء: ۱۹) دانست که به معنای رفتار نیکو، مسئولانه و مستمر در قبال همسر است. «معروف» به آنچه عرف و خرد جمعی می‌پسندد اطلاق می‌شود. این آیه بر وجوب معاشرت به معروف و حسن سلوک با زنان دلالت می‌کند؛ تصریح این آیه به لزوم معاشرت به معروف در روابط زوجین به گونه‌ای است که اگر هیچ آیه یا روایت دیگری در این زمینه نبود، همین آیه برای اثبات قاعده کفایت می‌کرد. به لحاظ دامنه و گستره نیز این آیه شریفه به قلمرو خاصی نظر ندارد و همه ابعاد روابط زن و شوهر را پوشش می‌دهد (نوبهار و حسینی، ۱۳۹۴). براساس تحلیل فقهی معاصر، مراد از معاشرت به معروف در قرآن، داشتن رفتار متعارف و پرهیز از معاشرت ضاری (آسیب‌زننده) است؛ بدین معنا که تلاش در رابطه، در واقع همان حفظ حد متعارف تعامل و اجتناب از هرگونه رفتار زیانباری است که ثبات زندگی را مختل کند (سید حسینی و محمدجعفری، ۱۴۰۲). قرآن کریم در ادامه همین آیه می‌فرماید: «فَعَسَىٰ أُن تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا؛ چه بسا چیزی را خوش نداشته باشید، در حالی که خداوند در آن خیر فراوانی نهاده است». این آموزه، ضرورت تلاش مستمر در رابطه حتی در شرایط دشوار را گوشزد می‌کند. ازاین منظر، تلاش رابطه‌ای نوعی کنش آگاهانه و ارزش‌محور است که ریشه در احساس مسئولیت اخلاقی و دینی نسبت به حفظ رابطه در

1. Hou, Y., & et al

2. Johnson, S. M.

3. Aniekan, N., & Mark, M. H.

4. Relational effort

5. Shafer, K., & et al

6. Fincham, F. D., & et al

7. . Halford, W. K., & et al

8. Hazelwood, Z. J.

یک پیوند مقدس به نام ازدواج دارد و می تواند به مثابه سازوکار رفتاری تحقق تعهد زناشویی در نظر گرفته شود. ویلسون و همکاران^۱ (۲۰۰۵) نیز تأکید کرده اند که شکل گیری و حفظ یک رابطه سالم مستلزم کار و تلاش مشترک زوجین است و تلاش رابطه ای یکی از عناصر حیاتی عملکرد سالم زناشویی به شمار می رود. پژوهش های متعدد نشان داده اند که تلاش های زوجین با کیفیت بالاتر رابطه زناشویی مرتبط است؛ زیرا نشان دهنده میزان سرمایه گذاری فرد در ازدواج است (هالفورد و همکاران، ۲۰۰۷؛ هالفورد، ۲۰۱۱؛ ویلسون و همکاران، ۲۰۰۵). پژوهشگران حوزه خودتنظیمی رابطه بر این نکته تأکید کرده اند که تلاش در رابطه زناشویی باید توسط هر دو طرف صورت گیرد تا بر ادراک همسر و در نتیجه بر کیفیت این رابطه تأثیر مثبت داشته باشد (شافر و همکاران، ۲۰۱۴).

براساس یافته های ویلوگی (۲۰۱۴) باور قوی تر نسبت به برجستگی و ماندگاری زناشویی، با تلاش رابطه ای ارتباط مستقیم و مثبت دارد و از طریق افزایش تلاش رابطه ای با کیفیت رابطه زناشویی نیز ارتباط غیرمستقیم و مثبتی دارد. همچنین، افرادی که به تلاش در روابط زناشویی باور دارند، حتی در شرایطی وجود تعارض حل نشده نیز سطح بالایی از تعهد نسبت به رابطه را حفظ می کنند (برنت و فرانک، ۲۰۱۰^۳). گاندر و همکارانش^۴ (۲۰۲۴) نیز بیان کردند زوجینی که در روابطشان تلاش بیشتری می کنند، کاهش رضایت زناشویی کمتری را در طول زمان تجربه می کنند. تلاش در رابطه زناشویی به معنای کوشش مستمر و فعالانه برای حفظ و ارتقای زندگی مشترک است.

پژوهش های پیشین نشان می دهند که ازدواج و تشکیل خانواده در بافت فرهنگی ایران همچنان جایگاهی محوری و ارزشمند در میان جوانان دارد (شاهی و همکاران، ۱۳۹۸). همچنین شواهد تجربی حاکی از آن است که باورهای زناشویی مرتبط با برجستگی و ماندگاری زناشویی با سطوح بالاتر تعهد فردی نسبت به همسر مرتبط هستند و این باورها به طور غیرمستقیم، از طریق تعهد فردی، با رضایت و ثبات رابطه زناشویی ارتباط دارند (ویلوگی و همکاران، ۲۰۱۵). ویلوگی و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند که تجربه طلاق والدین با کاهش برجستگی و ماندگاری زناشویی در فرزندان و نگرش های منفی تر آنان نسبت به ازدواج همراه است. افزون بر این، تلاش رابطه ای با رضایت و ثبات زناشویی، هم در ازدواج اول و هم در ازدواج مجدد، رابطه مثبت دارد (شافر و همکاران، ۲۰۱۴). در مجموع، این یافته ها بر نقش باورهای زناشویی و تلاش رابطه ای در تبیین کیفیت و پایداری روابط زناشویی تأکید دارند.

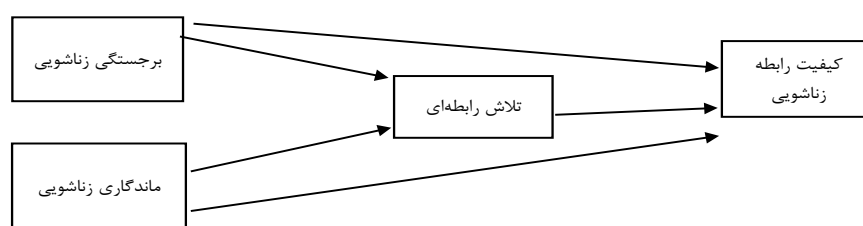
با توجه به اهمیت ازدواج و خانواده در حفظ انسجام روانی و اجتماعی افراد، بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت و پایداری روابط زناشویی اهمیت ویژه ای دارد آموزه های قرآن کریم نیز نشان می دهد که ازدواج فقط یک پیمان اجتماعی نیست، بلکه نهادی الهی و مبتنی بر محبت، مودت، رحمت و حمایت متقابل است. با وجود تأکید گسترده در آموزه های اسلامی، بخش قابل توجهی از پژوهش های تجربی در حوزه روابط زناشویی، در کشورهای غربی انجام شده و پژوهش های کمی در قالب مدل های قابل آزمون در کشور ایران انجام گرفته است. به ویژه، هنوز روشن نیست که برجستگی و ماندگاری ازدواج، از طریق سازوکارهای رفتاری مانند تلاش رابطه ای، به پیامدهایی همچون کیفیت رابطه زناشویی منجر می شوند یا خیر. از این رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه برجستگی و ماندگاری زناشویی با کیفیت رابطه زناشویی؛ نقش میانجی تلاش رابطه ای انجام شد. براین اساس، سؤالات پژوهش عبارت اند از: آیا مدل مفروض رابطه بین ماندگاری و برجستگی زناشویی، تلاش رابطه ای و کیفیت رابطه زناشویی برآورده داده ها می باشد؟ آیا بین ماندگاری و برجستگی زناشویی و تلاش رابطه ای با کیفیت رابطه زناشویی رابطه مستقیم معناداری وجود دارد؟ آیا بین ماندگاری و برجستگی زناشویی و کیفیت رابطه زناشویی با میانجی گری تلاش رابطه ای، رابطه غیرمستقیم وجود دارد؟

1. Wilson, K. L., & et al

2. Shafer, K., & et al

3. Burnette, J. L., & Franiuk, R.

4. Gander, F., & et al

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

شیوه اجرای پژوهش

۱. روش پژوهش

پژوهش حاضر به روش غیرآزمایشی از نوع توصیفی-همبستگی با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام شد. پژوهشگر با حضور در مکان‌های عمومی از جمله فرهنگسراهای خانواده، پارک‌ها، دانشگاه‌ها و هیئت‌های مذهبی، پس از توضیح اهداف پژوهش و جلب رضایت آگاهانه، پرسش‌نامه‌ها را در اختیار شرکت‌کنندگان قرار داد. به منظور رعایت اصول اخلاقی، اهداف پژوهش، نحوه اجرا، اصل رازداری، اختیار در مشارکت و حق انصراف در هر مرحله به شرکت‌کنندگان اطلاع داده شد و در صورت تمایل ایشان، پرسش‌نامه‌ها بین آنان توزیع گردید. در مجموع، داده‌های حاصل از ۳۰ پرسش‌نامه برای تحلیل نهایی وارد مرحله آماری شد. در بخش توصیفی، متغیرهای پژوهش با استفاده از میانگین و انحراف معیار توصیف شدند. در بخش استنباطی نیز روابط بین متغیرها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری مورد تحلیل قرار گرفت. تحلیل داده‌ها با نرم افزارهای برنامه SPSS-26, AMOS-24 انجام شد.

۲. جامعه و نمونه پژوهش

جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی زنان و مردان متأهل شهر اصفهان در سال ۱۴۰۴ بود. حجم نمونه با استفاده از نرم افزار G*Power و با در نظر گرفتن سطح معناداری ۰/۰۵، اندازه اثر متوسط ۰/۳ و توان ۰/۹۰، ۲۳۰ نفر برآورد شد. با این حال، به منظور افزایش توان آماری، پایداری برآورد پارامترها و امکان اجرای تحلیل‌های تکمیلی مانند بوت‌استرپ داده‌ها از ۳۰۰ نفر جمع‌آوری گردید. در این پژوهش نمونه‌گیری به روش در دسترس انجام شد. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بود از: متأهل بودن، سکونت در شهر اصفهان، گذشت حداقل یک سال از زندگی زناشویی، حداقل سطح تحصیلی سیکل، تمایل و رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش. ملاک‌های خروج عبارت بود از: عدم تمایل یا انصراف از ادامه همکاری در هر مرحله از پژوهش و پاسخ ندادن به همه سؤالات پرسش‌نامه‌ها.

۳. ابزار پژوهش

الف) پرسش‌نامه کیفیت زناشویی^۱ (QMI): این پرسش‌نامه توسط نورتون^۲ (۱۹۸۳) برای ارزیابی کیفیت رابطه زناشویی طراحی شد که شامل شش سؤال است؛ پنج سؤال در طیف هفت درجه‌ای لیکرت و یک سؤال کلی با دامنه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۱۰ (کاملاً موافقم). نورتون (۱۹۸۳) با استفاده از تحلیل عاملی نشان داد که گویه‌ها بار عاملی بالایی روی یک عامل واحد دارند، بنابراین مقیاس تک‌بعدی است. پایایی درونی آن از طریق آلفای کرونباخ بین ۰/۹۰ تا ۰/۹۵ گزارش شده است که نشان‌دهنده انسجام درونی بالاست. کاوه فارسانی (۱۴۰۰) پایایی این پرسش‌نامه را ۰/۹۴ گزارش داد. در پژوهش حاضر پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۵ برآورد شد.

1. Quality of Marriage Index

2. Norton, R.

ب) **مقیاس تلاش رابطه ای^۱ (RES):** تلاش رابطه ای، میزان تمایل و توانایی افراد برای صرف انرژی و کوشش در روابط زناشویی را می‌سنجد. این مقیاس نسخه تعدیل شده‌ای از پرسش‌های مورد استفاده هالفورد و همکاران (۱۹۹۴) و ویلسون و همکاران (۲۰۰۵) است و شامل ۴ گویه در طیف پنج درجه‌ای لیکرت است. شافر و همکاران (۲۰۱۴) روایی این مقیاس را از طریق همبستگی آن با مقیاس‌های رضایت زناشویی (۰/۵۱) و ثبات زناشویی (۰/۴۰) گزارش کرده‌اند. همچنین پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ در نمونه‌های مختلف ۰/۶۸ تا ۰/۷۲ به دست آمده است. تاکنون ویژگی‌های روانسنجی این مقیاس در ایران مورد بررسی قرار نگرفته است. در پژوهش حاضر پایایی این مقیاس به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۴ گزارش شد.

ج) **مقیاس الگوواره‌های زناشویی^۲ (MPS):** مقیاس الگوواره‌های زناشویی توسط ویلوگی و هال^۳ (۲۰۱۵) با هدف سنجش باورهای فرد درباره «متأهل شدن» و «متأهل ماندن» طراحی شد. این مقیاس شامل ۲۲ گویه در شش درجه‌ای لیکرت، در شش بُعد (زمان بندی زناشویی^۴؛ برجستگی زناشویی^۵؛ بافتار زناشویی^۶؛ فرایندهای زناشویی^۷؛ ماندگاری زناشویی^۸ و مرکزیت زناشویی^۹) است. در پژوهش حاضر فقط از ابعاد برجستگی زناشویی و ماندگاری زناشویی استفاده شد که برجستگی زناشویی شامل شش گویه و ماندگاری زناشویی شامل ۳ گویه است. ویلوگی و هال (۲۰۱۵) روایی این مقیاس را با استفاده از تحلیل عاملی تأیید کردند. آنان همچنین پایایی بُعد برجستگی زناشویی را براساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ و برای بُعد ماندگاری زناشویی ۰/۸۲ گزارش کردند. در ایران شاهی و همکاران (۱۳۹۸)، ضرایب آلفای کرونباخ ۰/۷۵ برای برجستگی زناشویی و ۰/۶۷ برای ماندگاری زناشویی گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر، پایایی این دو بُعد به روش آلفای کرونباخ برای برجستگی ۰/۷۹ و برای ماندگاری زناشویی ۰/۹۰ به دست آمد.

یافته‌های پژوهش

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در نرم افزار AMOS از روش ورود و تحلیل داده‌های خام استفاده شد. هدف عمده پژوهش حاضر، بررسی رابطه ماندگاری و برجستگی زناشویی با کیفیت رابطه زناشویی به صورت مستقیم و نیز رابطه غیرمستقیم آنها از طریق متغیر میانجی تلاش رابطه ای در قالب یک مدل معادلات ساختاری بود. سؤال‌های اصلی پژوهش حاضر عبارت بود از: آیا مدل مفروض رابطه بین ماندگاری و برجستگی زناشویی، تلاش رابطه ای و کیفیت رابطه زناشویی برازنده داده‌ها می‌باشد؟ آیا بین ماندگاری و برجستگی زناشویی و تلاش رابطه ای با کیفیت رابطه زناشویی رابطه مستقیم معناداری وجود دارد؟ آیا بین ماندگاری و برجستگی زناشویی و کیفیت رابطه زناشویی با میانجی‌گری تلاش رابطه ای، رابطه غیرمستقیم وجود دارد؟

نمونه پژوهشی شامل ۵۵/۳ درصد زن و ۴۴/۷ درصد مرد بود. از نظر تحصیلات، بیشترین فراوانی مربوط به کارشناسی (۴۰/۷) و پس از آن کارشناسی ارشد (۲۲/۳) بود و ۲۱ درصد کمتر از دیپلم داشتند. بیشترین گروه سنی ۴۰-۵۰ سال (۳۸/۳) و ۳۰-۴۰ سال (۲۸) بودند. بیشترین تعداد طول ازدواج بین ۱۰ تا ۲۰ سال (۴۰/۷ درصد) بود و بیشترین تعداد فرزندان ۲ نفر (۴۴ درصد) گزارش شد. وضعیت اقتصادی بیشتر افراد نمونه متوسط (۶۵/۳ درصد) و همچنین ۶۱/۳ درصد نمونه شاغل بودند.

1. Relational Effort Scale
2. Marital Paradigms Scale
3. Willoughby, B. J., & Hall, S. S.
4. Marital Timing
5. Marital Saliency
6. Marital Context
7. Marital Processes
8. Marital permanence
9. Marital Centrality

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	میانگین	انحراف استاندارد
۱ کیفیت رابطه زناشویی	۱	۰/۴۸۸***	۰/۵۶۳***	۰/۲۶۸**	۳۵/۳۹	۷/۷۵
۲ تلاش رابطه‌ای		۱	۰/۲۸۱***	۰/۲۱۰**	۱۴/۸۹	۳/۱۱
۳ برجستگی زناشویی			۱	۰/۱۳۱*	۲۶/۸۲	۵/۱۳
۴ ماندگاری زناشویی				۱	۷/۱۶	۳/۵۲

***معنی داری در سطح ۰/۰۰۱ **معنی داری در سطح ۰/۰۱ *معنی داری در سطح ۰/۰۵

جدول شماره ۱، ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش را ارائه می‌دهد که روابط بین متغیرهای پژوهش کیفیت رابطه زناشویی، تلاش رابطه‌ای، برجستگی و ماندگاری زناشویی را نشان می‌دهد. تمامی ضرایب همبستگی در سطح ۰/۰۰۱ تا ۰/۰۵ معنی دار هستند.

جدول ۲. بررسی نرمال بودن متغیرها

متغیر	P-مقدار	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی
کیفیت رابطه زناشویی	۰/۲۲۹	-۱/۲۳	۱/۸۵
تلاش رابطه‌ای	۰/۵۱۷	-۰/۷۰۳	۰/۱۱۸
برجستگی زناشویی	۰/۶۳۱	-۰/۳۱۹	۰/۲۶۵
ماندگاری زناشویی	۰/۵۰۱	-۰/۱۸۱	۰/۸۰۰

جدول شماره ۲، نتایج بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش را ارائه می‌دهد که شامل P-مقدار آزمون جاک-برا، ضریب چولگی و ضریب کشیدگی برای متغیرهای پژوهش کیفیت رابطه زناشویی، تلاش رابطه‌ای، برجستگی و ماندگاری زناشویی است. براساس جدول ۲ تمامی متغیرها با P-مقدار بیش از ۰/۰۵ (از ۰/۲۲۹ تا ۰/۶۳۱) نشان‌دهنده نرمال بودن توزیع داده‌هاست. چولگی بین (-۱/۲۳ تا -۰/۱۸۱) و مقادیر کشیدگی بین (۰/۸۰۰ تا ۱/۸۵) به دست آمد که همگی در دامنه قابل قبول (± 2) قرار دارند. این نتایج نیز مؤید نرمال بودن نسبی توزیع داده‌ها هستند. براین اساس، داده‌ها از نرمالیت تک‌متغیره برخوردار و به‌کارگیری روش معادلات ساختاری در تحلیل داده‌ها توجیه پذیر است.

جدول ۳. شاخص‌های برازندگی مدل مطالعه

شاخص	آماره خی-دو	مقدار P	مجذور خی دو بر درجه آزادی	ریشه خطای میانگین مجزورات تقریب (RMSEA)	شاخص برازش توکر-لویس (TLI)	شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)	ریشه استاندارد باقیمانده مجذور میانگین (SRMR)	شاخص برازندگی هنجار شده (NFI)	نیکویی برازش (GFI)	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI)
مدل پژوهش	۲۹۳/۱۳	۰/۰۰۱	۱/۲۳	۰/۰۳۳	۰/۹۷	۰/۹۵	۰/۰۳۳	۰/۹۳	۰/۹۵	۰/۹۴
مقادیر قابل قبول	-	-	۴ <	۰/۰۸ <	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >	۰/۰۸ <	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >	۰/۹۰ >
تأیید/رد	-	-	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید

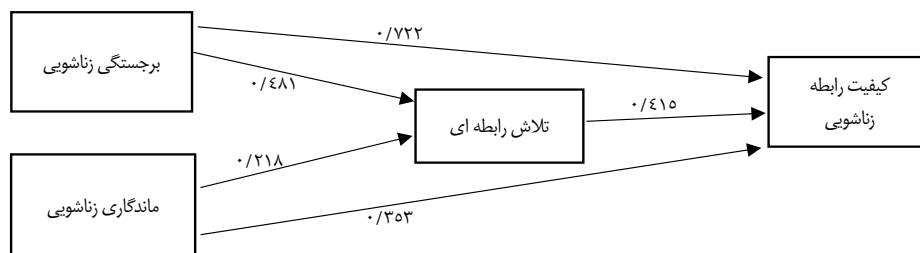
همانگونه که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود آماره خی-دو (۲۹۳/۱۳) با P مقدار ۰/۰۰۱ نشان‌دهنده معنی داری آماری است، اما به‌تنهایی معیار کافی برای برازش مدل نیست؛ زیرا در نمونه‌های بزرگ ممکن است معنی دار شود. شاخص

مجدور خی - دو بر درجه آزادی (۱/۲۳) کمتر از مقدار قابل قبول (۴) است که نشان دهنده تناسب خوب مدل با داده‌هاست. ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (۰/۳۳) کمتر از ۰/۰۸ است و بیانگر برازش بسیار خوب مدل است. شاخص‌های برازش توکر- لویس (۰/۹۷)، برازندگی تطبیقی (۰/۹۵)، برازندگی هنجار شده (۰/۹۳)، نیکویی برازش (۰/۹۵) و نیکویی برازش تعدیل شده (۰/۹۴) همگی بالاتر از ۰/۹۰ است و نشان دهنده تناسب قوی مدل با داده‌ها می‌باشد. بر این اساس، پاسخ سؤال یک پژوهش مبنی بر اینکه آیا مدل مفروض رابطه بین ماندگاری و برجستگی زناشویی، تلاش رابطه‌ای و کیفیت رابطه زناشویی برازنده داده‌ها می‌باشد؟ تأیید می‌شود، می‌باشد.

جدول ۴. نتایج مدل پژوهش برای بررسی رابطه مستقیم و غیر مستقیم بین متغیرها

رابطه	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	آماره z	مقدار P
برجستگی زناشویی تلاش رابطه‌ای	۰/۴۸۱	-	۵/۵۷	۰/۰۰۳
ماندگاری زناشویی تلاش رابطه‌ای	۰/۲۱۸	-	۵/۵۵	۰/۰۰۰
تلاش رابطه‌ای کیفیت رابطه زناشویی	۰/۴۱۵	-	۴/۶۳	۰/۰۰۰
برجستگی زناشویی کیفیت رابطه زناشویی	۰/۷۲۲	تلاش رابطه‌ای	۰/۱۹۹	۱۳/۲۰
ماندگاری زناشویی کیفیت رابطه زناشویی	۰/۳۵۳	تلاش رابطه‌ای	۰/۰۹۱	۳/۶۵

نتایج جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که برجستگی زناشویی، اثر مستقیم مثبت و معناداری با تلاش رابطه‌ای ($\beta = ۰/۴۸۱$)، همچنین ماندگاری زناشویی اثر مستقیم مثبت و معناداری با تلاش رابطه‌ای ($\beta = ۰/۲۱۸$)، $p < ۰/۰۰۳$ ؛ $z = ۵/۵۷$) دارد. همچنین برای بررسی اثرات غیرمستقیم از آزمون بوت‌استرپ استفاده شد و نتایج نشان داد که برجستگی زناشویی از طریق تلاش رابطه‌ای ($\beta = ۰/۱۹۹$)، $p < ۰/۰۰۱$ ؛ و ماندگاری زناشویی از طریق تلاش رابطه‌ای ($\beta = ۰/۰۹۱$)، $p < ۰/۰۰۱$ نیز بر کیفیت رابطه زناشویی اثرگذار است. افزون بر این، تلاش رابطه‌ای ($\beta = ۰/۴۱۵$)، $z = ۴/۶۳$ ، $p < ۰/۰۰۱$ به طور مستقیم کیفیت رابطه زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. بنابراین، با توجه به یافته‌های جدول ۴ به دومین و سومین سؤال این پژوهش پاسخ داده شد.

شکل ۲: نقش واسطه‌ای تلاش در رابطه با ماندگاری و برجستگی زناشویی و بر کیفیت رابطه زناشویی

شکل ۲ مدل نقش واسطه‌ای تلاش رابطه‌ای را در ارتباط ماندگاری و برجستگی زناشویی بر کیفیت رابطه زناشویی را به همراه ضرایب استاندارد مسیرها نشان می‌دهد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین کیفیت رابطه زناشویی با برجستگی زناشویی و ماندگاری زناشویی و با در نظر گرفتن نقش میانجی‌گری تلاش رابطه‌ای انجام شد. نتایج نشان دادند برجستگی و ماندگاری زناشویی نه فقط به طور مستقیم، بلکه به صورت غیرمستقیم و از مسیر تلاش رابطه‌ای، بر کیفیت رابطه زناشویی اثر گذار است. همچنین مدل ساختاری طراحی شده از برازش مطلوبی برخوردار بود که مؤید ارتباط نظری منسجم بین متغیرهای پژوهش است.

باتوجه به نتایج پژوهش، میان برجستگی و ماندگاری زناشویی با کیفیت رابطه زناشویی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد؛ نتیجه‌ای که با پژوهش‌های ویلوگی (۲۰۱۴؛ ۲۰۱۵؛ ۲۰۲۰)؛ کاب و همکاران (۲۰۱۳)؛ دو و ویالکس (۲۰۱۰)؛ کارلسون همکاران (۲۰۰۴) همسو است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که باورهای زناشویی - به‌ویژه باورهای مربوط به برجستگی و ماندگاری زناشویی با کیفیت رابطه زناشویی ارتباط مثبت و معناداری دارند. به بیان دیگر، هر چه زوجین ازدواج و زندگی زناشویی را مهم‌تر، با ارزش‌تر و ماندگارتر بدانند گزارش آنان از رضایت زناشویی، انسجام رابطه و ثبات زناشویی بیشتر خواهد بود. چنین نگرشی‌هایی با احساس تعهد و وفاداری و سرمایه‌گذاری عاطفی در رابطه همراه است. به نظر می‌رسد برجستگی و اهمیت زناشویی نوعی چارچوب ارزشی ایجاد می‌کند که در آن رابطه زناشویی نه تنها منبعی برای رضایت فردی، بلکه از هویت شخصی و اجتماعی فرد تلقی می‌شود. هنگامی که هر دو همسر این باور را دارند که زندگی زناشویی نهادی با ارزش و پایدار است، تمایل آنان برای تلاش متقابل، فداکاری و تداوم در رابطه افزایش می‌یابد. از نظر کارلسون و همکاران (۲۰۰۴)، دیدگاه‌های مثبت نسبت به ازدواج و اهمیت قائل شدن به زندگی زناشویی در زمان با نرخ پایین‌تری از طلاق همراه است. همچنین بار و سیمونز (۲۰۱۲) دریافتند که برجستگی زناشویی در میان مردان با سطح بالاتری از رضایت زناشویی‌شان همبسته است. از سوی دیگر، در بُعد ماندگاری زناشویی، پژوهش‌های پیشین نیز تأکید دارند که تعهد فداکارانه - که احساس هویت مشترک را در رابطه تقویت می‌کند، عاملی اساسی در پایداری و شادی زناشویی به‌شمار می‌رود (فینچام و همکاران، ۲۰۰۷). چنین تعهدی موجب می‌شود فرد تمایل بیشتری برای مشارکت در رفتارهای مثبت نشان دهد و زمینه‌های تعارض در یک رابطه به حداقل برساند. اوون و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهش خود دریافتند که ماندگاری زناشویی با ادراک مثبت‌تر از کیفیت رابطه و رضایت بیشتر همراه است. نتایج پژوهش حاضر در همین راستا قابل تحلیل است؛ زوجینی که به باور برجستگی و اهمیت به زندگی زناشویی دارند، به احتمال بیشتری در روابط خود سرمایه‌گذاری می‌کنند. این سرمایه‌گذاری منجر به احساس پیوند، وابستگی و رضایت بلند مدت می‌شود. همچنین باور به ماندگاری زناشویی، تمایل به کنار ماندن از رابطه در شرایط دشوار را کاهش می‌دهد و انگیزه حل تعارضات را تقویت می‌کند. برنت و فرانوک (۲۰۱۰) نشان دادند که زوج‌های با باور قوی‌تر به ماندگاری زناشویی، حتی در مواجهه با تعارضات حل نشده، متعهد به ادامه رابطه باقی می‌مانند و گزارش‌های بالاتری از کیفیت زناشویی ارائه می‌کنند. از منظر فرهنگی-دینی نیز می‌توان این یافته را تبیین کرد.

در بافت جامعه ایرانی که دین و ارزش‌های خانوادگی در شکل‌گیری نگرش‌های زناشویی نقش برجسته‌ای دارند، ازدواج، فقط یک قرارداد یا انتخاب فردی نیست، بلکه پیوندی ارزشمند و متعهدانه است که با مسئولیت اخلاقی و اجتماعی همراه است. در چنین چارچوبی، «برجستگی زناشویی» می‌تواند به معنای جایگاه بالاتر ازدواج در نظام ارزش‌های فرد و خانواده باشد؛ یعنی زوجین زندگی زناشویی را هسته اصلی هویت خانوادگی و یکی از مهم‌ترین حوزه‌های معنا و ثبات روانی-اجتماعی خود می‌دانند. این نگاه ارزش‌محور، به‌طور طبیعی با سطح بالاتری از وفاداری، تعهد و سرمایه‌گذاری عاطفی در رابطه همراه می‌شود و می‌تواند به افزایش رضایت، انسجام و کیفیت رابطه زناشویی منجر گردد. همچنین در بُعد «ماندگاری زناشویی»، تأکید فرهنگی-دینی بر تداوم پیوند، مسئولیت‌پذیری متقابل، صبر و گذشت، و تلاش برای حل و فصل تعارض‌ها، می‌تواند سازوکاری برای رابطه مثبت ماندگاری با کیفیت رابطه فراهم کند. وقتی زوجین ازدواج را رابطه‌ای بلندمدت و پایدار می‌دانند، در مواجهه با دشواری‌ها کمتر به گسست رابطه به عنوان راه‌حل فوری فکر می‌کنند و بیشتر به سمت گفت‌وگو، تنظیم هیجان، حل مسئله و اصلاح تعامل‌ها حرکت می‌کنند. بنابراین، می‌توان گفت که برجستگی و ماندگاری زناشویی، چه در سطح باورهای فردی و چه در سطح ارزش‌های فرهنگی-دینی، زمینه‌ای ایجاد می‌کند که در آن زوجین انگیزه بیشتری برای حفظ رابطه، مدیریت تعارض و تداوم تلاش‌های سازنده نشان می‌دهند؛ و همین فرایندها به

شکل‌گیری ارزیابی مثبت‌تر از کیفیت رابطه زناشویی منجر می‌شود.

یافته‌های پژوهش حاضر را می‌توان در چارچوب یک تبیین اسلامی-روان‌شناختی تحلیل کرد. در این چارچوب، باور به اهمیت و ماندگاری ازدواج، فقط یک نگرش فردی نیست بلکه بخشی از نظام معنایی و ارزشی فرد به‌شمار می‌رود که رفتارهای او را در رابطه جهت‌دهی می‌کند. هنگامی که ازدواج به‌عنوان یک «میثاق» و مسئولیت اخلاقی درونی می‌شود، این باور به‌طور طبیعی به رفتارهایی مانند تلاش، گذشت و سرمایه‌گذاری در رابطه ترجمه می‌گردد. در این میان، تلاش رابطه‌ای به‌مثابه سازوکار رفتاری این فرایند عمل کرده و زمینه تحقق این باورها را در سطح تعاملات زوجین فراهم می‌کند. براین‌اساس، می‌توان گفت که برجستگی و ماندگاری زناشویی نقش «چارچوب‌های شناختی-ارزشی» را ایفا می‌کنند که جهت‌گیری فرد نسبت به رابطه را مشخص می‌کند، درحالی‌که تلاش رابطه‌ای به‌عنوان «سازوکار رفتاری» عمل می‌کند که این باورها را به پیامدهای عینی در رابطه تبدیل می‌نماید. این یافته نشان می‌دهد که مفاهیم دینی مانند تعهد، صبر و معاشرت به معروف، از طریق سازوکارهای روان‌شناختی قابل سنجش، می‌توانند به ارتقای کیفیت روابط زناشویی منجر شوند.

همچنین پژوهش حاضر نشان داد که برجستگی و ماندگاری زناشویی به‌طور غیرمستقیم و از طریق تلاش رابطه‌ای، با کیفیت رابطه زناشویی مرتبط‌اند. این یافته با یافته‌های پژوهش‌هایی مانند هالفورد و همکاران (۲۰۰۷)، ویلسون و همکاران (۲۰۰۵)، هازلود (۲۰۱۲)، ویلسون همکاران (۲۰۰۵)، شافر و همکاران (۲۰۱۴)، ویلوگی (۲۰۱۴) و گاندر و همکاران (۲۰۲۴) همسو است. برای تبیین این رابطه می‌توان به سه چارچوب نظری مهم اشاره کرد: نظریه الگوواره زناشویی، نظریه افق زناشویی و نظریه تعهد. مطابق با نظریه الگوواره زناشویی، چگونگی مفهوم‌سازی افراد از ازدواج و رابطه زناشویی، بر ادراک، رفتار و اهداف آنان در رابطه تأثیرگذار است (ویلویی و همکاران، ۲۰۱۳). افرادی که ازدواج را به‌مثابه نهادی ارزشمند، مهم و پایدار می‌بینند، نوعی باور بنیادین نسبت به برجستگی زناشویی دارند. این باور سبب می‌شود ازدواج برای آنان جایگاهی مرکزی در زندگی پیدا کند و تصمیم‌ها و رفتارهای روزمره‌شان برای حفظ و ارتقای آن تنظیم شود. در چنین شرایطی، نگرش مثبت نسبت به ازدواج، به شکل تعهد، فداکاری و تلاش برای بهبود رابطه ظهور پیدا می‌کند. از سوی دیگر در چارچوب نظریه افق زناشویی نیز، هنگامی که فرد ازدواج را رابطه‌ای بلندمدت و ماندگار می‌بیند، انگیزه و تمایل بیشتری برای سرمایه‌گذاری در رابطه پیدا می‌کند. باور به آینده‌دار بودن ازدواج، باعث می‌شود فرد برای حفظ رابطه، زمان، انرژی و هیجان بیشتری صرف کند. چنین نگرشی موجب می‌شود زوجین برای تداوم رابطه، درگیر رفتارهای هدفمند مانند حل تعارض، نشان دادن محبت، همکاری و سازش شوند (کارول، ۲۰۰۷). این رفتارها همان مصادیق تلاش رابطه‌ای است که در نهایت کیفیت رابطه را ارتقا می‌دهد. تلاش رابطه‌ای با کیفیت زناشویی رابطه‌ای مثبت دارد (شافر و همکاران، ۲۰۱۴)؛ زیرا نشان‌دهنده میزان درگیری و مشارکت فعال فرد در ازدواج است (هالفورد و همکاران، ۲۰۰۷).

همچنین طبق نظریه تعهد، باور به اهمیت و ماندگاری ازدواج، باعث افزایش سطح تعهد در رابطه می‌شود. تعهد، جنبه‌ای نگرشی دارد و نشان‌دهنده قصد ماندن در رابطه است، اما زمانی به نتایج مثبت منجر می‌شود که به رفتارهای عملی مانند تلاش، فداکاری و مراقبت از رابطه ترجمه شود. در واقع، تلاش رابطه‌ای سازوکار رفتاری است که از تعهد نشئت می‌گیرد و به‌واسطه آن کیفیت رابطه افزایش می‌یابد. به بیان دیگر، تعهد انگیزه‌ای درونی برای حفظ رابطه ایجاد می‌کند و تلاش، راهبرد عملی تحقق آن است. نکته مهم آن است که هر چند «تلاش» با «تعهد» در رابطه همبستگی دارد، اما از نظر مفهومی متمایز است. تعهد به‌مثابه نوعی نگرش تعریف می‌شود، نه کنش؛ راسبالت و همکاران (۲۰۱۱) تعهد را «احساس وفاداری نسبت به همسر» توصیف کرده‌اند. در مقابل، «تلاش»، ترکیبی از نگرش و عمل است (هالفورد، ۲۰۱۱). بنابراین، می‌توان گفت برجستگی و ماندگاری زناشویی از طریق تقویت باور به اهمیت ازدواج و افزایش سطح تعهد، انگیزه لازم برای

صرف تلاش در رابطه را فراهم می‌آورند. تلاش‌های پیوسته و هدفمند زوجین برای حفظ رابطه، سبب افزایش صمیمیت، انسجام و رضایت در ازدواج می‌شود. به عبارت دیگر، باورهای زناشویی مثبت و نگرش بلندمدت نسبت به ازدواج، به واسطه تلاش‌های واقعی و مداوم در رابطه، به کیفیت بالاتر زناشویی منتهی می‌شود. این تبیین با دیدگاه نظریه‌پردازانی چون هالفورد (۲۰۱۱) و ویلوگی (۲۰۱۴) همسو است که بیان می‌کنند کیفیت رابطه نتیجه مستقیم تعامل میان نگرش‌ها، انگیزش‌ها و رفتارهای روزمره زوجین است. پژوهش ویلسون و همکاران (۲۰۰۵) نشان داد افزایش تلاش ناشی از برجستگی و تعهد زناشویی با پیامدهای مطلوب‌تر در رابطه‌ای همراه است. به نظر می‌رسد یافته پژوهش حاضر نشان می‌دهد که باورهای زناشویی مربوط به برجستگی و ماندگاری ازدواج، به تنهایی برای ارتقای کیفیت رابطه کافی نیستند، بلکه نقش اصلی آنها در جهت‌دهی به رفتارهای روزمره زوجین و افزایش میزان تلاش عملی در رابطه است. به بیان دیگر، این باورها نوعی چارچوب معنایی و ارزشی فراهم می‌کنند که در آن زوجین خود را متعهد به مراقبت فعال از رابطه می‌دانند. در چنین چارچوبی، تلاش رابطه‌ای نه یک واکنش مقطعی، بلکه یک الگوی پایدار رفتاری تلقی می‌شود که از احساس مسئولیت نسبت به تداوم رابطه نشئت می‌گیرد. از این منظر، می‌توان گفت که برجستگی و ماندگاری زناشویی زمانی به کیفیت بالاتر رابطه منجر می‌شود که به رفتارهای ملموس و مستمر، مانند گفت‌وگوی سازنده، حل تعارض، ابراز توجه و فداکاری ترجمه گردد. این تفسیر با زمینه فرهنگی-دینی جامعه ایرانی نیز همخوان است؛ جایی که ازدواج به عنوان پیوندی متعهدانه و بلندمدت در نظر گرفته می‌شود و انتظار می‌رود زوجین برای حفظ آن نیز تلاش کنند. بنابراین، تلاش رابطه‌ای را می‌توان حلقه واسطی دانست که از طریق آن باورهای زناشویی مثبت به پیامدهای عینی و پایدار در کیفیت رابطه تبدیل می‌شوند. در پژوهش قرآنی معاصر نیز تأکید شده است که «میثاق غلیظ» افزون بر اشاره به جایگاه بلند و معنوی ازدواج، لوازم اخلاقی مشخصی مانند وفاداری همسران (التزام عملی کامل به تعهدات عاطفی و جنسی)، تکریم همسر (حرمت نگه داشتن و ارج نهادن) و معاشرت به معروف (بنیان روابط متقابل براساس حق، انصاف و رفتار شناخته‌شده نزد عقل و شرع) دارد. از لوازم اخلاقی این میثاق در شرایط دشوار، مشورت همسران با یکدیگر در فضایی صمیمی و دور از منفعت‌طلبی‌های شخصی است (مهدیانفر، ۱۴۰۳). این مؤلفه‌ها، همان رفتارهایی است که در یافته‌های پژوهش حاضر با عنوان تلاش رابطه‌ای (شامل گفت‌وگو، حل تعارض، ابراز توجه و فداکاری) ظاهر شد. در این چارچوب، می‌توان آموزه «معاشرت به معروف» را به مثابه معادل رفتاری تلاش رابطه‌ای و مفهوم «میثاق غلیظ» را به عنوان معادل نگرشی ماندگاری زناشویی در نظر گرفت. این هم‌ترازی مفهومی نشان می‌دهد که سازه‌های مورد بررسی در این پژوهش، قابلیت تبیین در چارچوب اسلامی را داشته و می‌توانند پلی میان آموزه‌های دینی و مدل‌های تجربی روان‌شناسی ایجاد کنند.

پژوهش حاضر، همانند سایر پژوهش‌های علوم رفتاری، با محدودیت‌هایی همراه بوده است. نخست آنکه، نمونه پژوهش شامل زنان و مردان متأهل شهر اصفهان بود. بنابراین، در تعمیم نتایج به سایر شهرها و استان‌های کشور باید با احتیاط عمل کرد. دوم آنکه، داده‌های پژوهش فقط از یکی از زوجین و در یک مقطع زمانی جمع‌آوری شده است. از این رو، امکان بررسی دیدگاه‌های متقابل همسران یا تحلیل پویایی رابطه در گذر زمان وجود نداشت.

پیشنهادهای پژوهشی

نتایج پژوهش حاضر می‌تواند برای متخصصان روان‌شناسی و مشاوره خانواده در طراحی و اجرای برنامه‌های آموزش ازدواج و روابط زناشویی که با هدف کاهش تعارض‌ها و ارتقای رضایت از زندگی مشترک انجام می‌شوند، سودمند باشد. متخصصان می‌توانند در جلسات مشاوره و مداخلات زوج‌درمانی، از یافته‌های این پژوهش برای کمک به زوج‌ها استفاده کنند و بر نقش رفتارهای خودتنظیمی در روابط عاشقانه، به‌ویژه تلاش رابطه‌ای در ارتقای کیفیت زناشویی تأکید نمایند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که تلاش رابطه‌ای می‌تواند تأثیر مثبتی بر کیفیت رابطه زناشویی داشته باشد؛

از این رو، توجه به این مؤلفه می‌تواند رویکردی سودمند در کار با زوج‌هایی باشد که با مشکلات ارتباطی و تعارض‌های زناشویی مواجه‌اند. همچنین، متخصصان این حوزه باید بر این نکته تأکید کنند که روابط زناشویی پدیده‌ای ایستا نیست، بلکه فرایندی پویا و در حال تحول است که حفظ و تداوم آن مستلزم تلاش و سرمایه‌گذاری عاطفی مستمر از سوی هر دو همسر است. بنابراین، ضروری است زوج‌ها نسبت به اهمیت تلاش متقابل و نقش آن در ارتقای کیفیت و پایداری رابطه زناشویی آگاهی بیشتری کسب کنند.

پیشنهاد می‌شود پژوهشگران در مطالعات آینده، داده‌هایی با تنوع بیشتر از نظر موقعیت‌های جغرافیایی، فرهنگی و مدت زمان ازدواج گردآوری کنند تا قابلیت تعمیم نتایج افزایش یابد. همچنین پیشنهاد می‌شود مسئله پژوهش حاضر در مطالعات آتی برای هر دو زوج به‌طور هم‌زمان مورد بررسی قرار گیرد و برای کشف روابط علی میان متغیرها، از طرح‌های طولی و مطالعات تجربی استفاده شود. چنین رویکردی می‌تواند به درک عمیق‌تر از پویایی روابط زناشویی و نقش متقابل برجستگی و ماندگاری زناشویی و تلاش رابطه‌ای در کیفیت رابطه زناشویی بینجامد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این پژوهش کد اخلاق را به شماره ۱۴۰۳/۰۵۹. IR.SKU.REC از کمیته اخلاق دانشگاه شهرکرد دریافت کرده است و نویسندگان تأکید می‌کنند که کلیه اصول اخلاقی در انجام و انتشار این پژوهش رعایت شده است همچنین، اصول مربوط به رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان، محرمانگی اطلاعات و استفاده از داده‌ها صرفاً در چارچوب اهداف پژوهش رعایت شده است.

عدم سوء رفتار علمی

نویسندگان اعلام می‌کنند که در انجام و گزارش پژوهش حاضر از هرگونه سوء رفتار علمی، از جمله جعل یا دستکاری داده‌ها، تحریف نتایج، سرقت علمی و سایر رفتارهای مغایر با اصول اخلاق پژوهش، پرهیز شده است.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان مقاله حاضر به شرح زیر در انجام پژوهش مشارکت داشته‌اند:
نویسنده اول: تهیه و آماده‌سازی نمونه‌ها، گردآوری داده‌ها، انجام محاسبات، تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها، تهیه پیشنویس مقاله.
نویسنده دوم: طراحی پژوهش، نظارت بر مراحل انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، اصلاح، تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج بازبینی و نهایی‌سازی مقاله.
نویسنده سوم: مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، مطالعه و بازبینی مقاله.

تعارض منافع

نویسندگان عدم وجود تعارض منافع (Conflict of Interest) را در ارتباط با این پژوهش اعلام می‌کنند. به عبارت دیگر، هیچ‌گونه تعارض منافع مالی، سازمانی یا شخصی وجود ندارد که بتواند بر طراحی، اجرا، تحلیل یافته‌ها یا گزارش نتایج پژوهش تأثیرگذار باشد.

حامی مالی

این پژوهش بدون دریافت هرگونه حمایت مالی از سازمان‌های دولتی، تجاری یا غیرانتفاعی انجام شده است.

سپاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از رساله کارشناسی ارشد مشاوره خانواده ندا شب‌انگیز است که با حمایت علمی و معنوی دانشگاه شهرکرد انجام شده است. نویسندگان مقاله ضمن تشکر از دانشگاه شهرکرد، از کلیه شرکت‌کنندگان محترمی که در انجام این پژوهش نهایت همکاری را با پژوهشگران داشتند، قدردانی می‌کنند.

منابع

- قرآن کریم (۱۳۹۲). مترجم: مکارم شیرازی، ناصر. قم: انتشارات شریعت
- ابراهیمی، احسان، و محسنی، نجس السادات (۱۴۰۲). بایسته‌های روان شناختی آرامش و دل بستگی پایدار میان همسران براساس آیه ۲۱ سوره روم. *مجله مشکوة*، ۴۲ (۱۶۱)، ۹۱-۱۱۶.
- اسماعیلی، داوود، و حاجی اسماعیلی، محمدرضا (۱۳۹۵). بازخوانی آرای تفسیری آیه ۳۲ سوره نور با رویکرد تفسیر اجتماعی. *دوفصلنامه علمی پژوهشی کتاب قیّم*، ۶ (۱۵)، ۷-۳۱.
- دادمرزی، سید مهدی (۱۴۰۴). جایگاه آیه ۲۱ سوره روم (آیه مودت و رحمت) در استنباط فقه و ضرورت انعکاس آن در قوانین کشورهای اسلامی. *مجله آموزه‌های حقوق خصوصی کشورهای اسلامی*، ۱ (۴)، ۱-۲۵.
- سلیمی نوه، اصغر، سلیمی، رضا، و پور رضا قلی، مریم (۱۳۹۷). بررسی الگوهای ارتباطی زوجین از منظر قرآن و روانشناسی. *مجله مطالعات اسلامی در حوزه سلامت*، ۲ (۱)، ۳۷-۵۲.
- سید حسینی، سعید، و محمدجعفری، رسول (۱۴۰۲). واکاوی مفهوم معاشرت به معروف در آیه ۱۹ سوره نساء و نقش آن در تکلیف حقوقی زن. *مجله پژوهشنامه قرآنی*، ۲۸ (۴)، ۲۷-۴۴.
- شاهی، حسن، مومنی، خدامراد، کرمی، جهانگیر، و اشرفی، عماد (۱۳۹۸). پارادایم‌های زناشویی در جوانان ایرانی: معرفی و ارزشیابی یک نظریه نوین در زمینه روابط زناشویی. *مجله مطالعات روانشناسی بالینی*، ۹ (۳۵)، ۱-۳۹. <https://doi.org/10.22054/jcps.2019.43736.2155>
- عثمان، حذیفه (۱۳۹۹). بررسی مفهوم لباس بودن زن و شوهر در آیه ۱۸۷ سوره بقره. *مجله پژوهش‌های اسلامی جنسیت و خانواده*، ۳ (۴)، ۴۵-۶۲.
- کاوه فارسانی، ذبیح الله (۱۴۰۰). نقش واسطه‌ای اسناد ارتباطی و بخشش زناشویی در رابطه بین روان رنجوری، سبک‌های دلبستگی و رضایت زناشویی. *مجله پژوهش‌های مشاوره*، ۲۰ (۷۹)، ۳۱-۶۰.
- مهدیانفر، رضا (۱۴۰۳). لوازم اخلاقی میثاق غلیظ در روابط خانوادگی (تحلیلی از آیه ۲۱ سوره نساء). *مجله قرآن و علم*، ۱۸ (۳۵)، ۱۹۵-۲۱۴.
- نوبهار، رحیم، و حسینی، سیده ام البنین (۱۳۹۴). قاعده «لزوم معاشرت به معروف» در روابط زن و شوهر. *مجله خانواده پژوهی*، ۱۱ (۴۱)، ۵۳-۷۲.
- هدایت‌نیا، فرج‌الله، جوان، عبدالله، و فاضلیان، نفیسه السادات (۱۴۰۰). بررسی حق سلامت روانی زوج در قرآن و احادیث فقهی با تأکید بر آثار تربیتی. *مجله آموزه‌های تربیتی در قرآن و حدیث*، ۷ (۲)، ۶۱-۸۳.

References

- Aniekan, N., & Mark, M. H. (2023). Impact of Effective Communication in a Marriage. *International Journal of Research in Education, Science and Technology*, 2, 33- 40. <https://www.researchgate.net/publication/373392983>
- Barr, A. B., & Simons, R. L. (2012). Marriage expectations among African American. couples in early adulthood: A dyadic analysis. *Journal of Marriage and Family*, 74(4), 726- 742. 10.1111/j.1741- 3737.2012.00985.x.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic interactionism: Perspective and method*. Berkeley: University of California Press.
- Bühler, J. L., Krauss, S., & Orth, U. (2021a). Development of relationship satisfaction across the life span: A systematic review and meta- analysis. *Psychological Bulletin*, 147(10), 1012. <https://doi.org/10.1037/bul0000342>.
- Burnette, J. L., & Franiuk, R. (2010). Individual differences in implicit theories of relationships and partner fit: Predicting forgiveness in developing relationships. *Personality and Individual Differences*, 48(2), 144- 148. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.09.011>.
- Carlson, M., McLanahan, S., & England, P. (2004). *Union formation in fragile families*. *Demography*, 41, 237- 261. 10.1353/dem.2004.0012
- Carroll, J. S., Badger, S., Willoughby, B. J., Nelson, L. J., Madsen, S. D., & McNamara Barry, C. (2009). Ready or Not? Criteria for Marriage Readiness Among Emerging Adults. *Journal of Adolescent Research*, 24(3), 349- 375. <https://doi.org/10.11770743558409334253/>
- Carroll, J. S., Willoughby, B., Badger, S., Nelson, L. J., Barry, C. M., & Madsen, S. D. (2007). So close, yet so far

- away: The impact of varying marital horizons on emerging adulthood. *Journal of Adolescent Research*, 22, 219-247. <https://psycnet.apa.org/doi/10.11770743558407299697/>.
- Cobb, R. A., DeWall, C. N., Lambert, N. M., & Fincham, F. D. (2013). Implicit Theories of Relationships and Close Relationship Violence: Does Believing Your Relationship Can Grow Relate to Lower Perpetration of Violence? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(3), 279- 290. <https://doi.org/10.11770146167212473159/>.
- Deniz, B., & Yozgat, U. (2013). The Effects of Self- concept Connection, Partner Quality and Trust on Commitment in the Elderly Segment. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 99, 403- 412. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.10.508>
- Fincham, F. D., Stanley, S. M., & Beach, S. R. (2007). Transformative processes in marriage: An analysis of emerging trends. *Journal of marriage and the family*, 69(2), 275– 292. <https://doi.org/10.1111/j.1741- 3737.2007.00362.x>
- Gander, F., Uhlich, M., Traut, A. C., Saameli, M. A., Bühler, J. L., Weidmann, R., & Grob, A. (2024). The role of relationship beliefs in predicting levels and changes of relationship satisfaction. *European Journal of Personality*, 39(1), 105- 121. <https://doi.org/10.117708902070241240029/>
- Girma, Z. (2020). The Role of Socio- demographic Variables, Sexual Relationship, Marital Stability, Marital Communication and Conflict Resolution in Marital Satisfaction Among Married Individuals in Addis Ababa, Ethiopia. *Psychology and Behavioral Sciences*, 9(6), 87- 97. <https://doi.org/10.11648/j.pbs.20200906.11>
- Gottman, J. M., & Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 47– 52. <https://doi.org/10.1037006 0022-/X.57.1.47>
- Halford, W. K. (2011). *Marriage and relationship education: What works and how to provide it*. New York: The Guilford Press.
- Halford, W. K., Lizzio, A., Wilson, K. L., & Occhipinti, S. (2007). Does working at your marriage help? Couple relationship self- regulation and satisfaction in the first 4 years of marriage. *Journal of Family Psychology*, 21(2), 185– 194. <https://doi.org/10.10373200.21.2.185 -0893/>
- Halford, W. K., Sanders, M. R., & Behrens, B. C. (1994). Self regulation in behavioral couples therapy. *Behavior Therapy*, 25, 431– 452. [https://doi.org/10.1016/S0005- 7894\(05\)80156- X](https://doi.org/10.1016/S0005- 7894(05)80156- X)
- Hazelwood, Z. J. (2012). Attachment insecurities and relationship self- regulation. In P. Noller & G. C. Karantzas (Eds.). *The Wiley- Blackwell handbook of couples and family relationships*. <https://doi.org/10.10029781444354119/.ch15>
- Hou, Y., Jiang, F., & Wang, X. (2019). Marital commitment, communication and marital satisfaction: An analysis based on actor–partner interdependence model. *International Journal of Psychology*, 54(3), 369– 376. <https://doi.org/10.1002/ijop.12473>
- Johnson, S. M. (2008). Emotionally focused couple therapy. *Clinical Handbook of Couple Therapy*, 4, 107–137.
- Kim, Y. (2021). Gender Differences in the Link Between Marital Quality and Cognitive Decline Among Older Adults in Korea. *Psychiatry investigation*, 18(11), 1091–1099. <https://doi.org/10.30773/pi.2021.0131>
- Le, B., Dove, N. L., Agnew, C. R., Korn, M. S., & Mutso, A. A. (2010). Predicting nonmarital romantic relationship dissolution: A meta- analytic synthesis. *Personal Relationships*, 17(3), 377–390. <https://doi.org/10.1111/j.1475- 6811.2010.01285.x>
- Norton, R. (1983). Measuring marital quality: A critical look at the dependent variable. *Journal of Marriage and the Family*, 45(1), 141–151. <https://doi.org/10.2307351302/>
- Owen, J., Rhoades, G. K., Stanley, S. M., & Markman, H. J. (2011). The revised commitment inventory: Psychometrics and use with unmarried couples. *Journal of Family Issues*, 32, 820-841. <https://doi.org/10.11770192513/X10385788>
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M., & McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 140(1), 140- 187. <https://doi.org/10.1037/a0031859>
- Ruhlmann, L. M., Gallus, K. L., & Durtschi, J. A. (2018). Exploring relationship satisfaction and attachment behaviors in single- and dual- trauma couples: A pilot study. *Traumatology*, 24(1), 27– 35. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/trm0000129>
- Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16(2), 172–186. [https://doi.org/10.1016/0022- 1031\(80\)90007- 4](https://doi.org/10.1016/0022- 1031(80)90007- 4)
- Rusbult, C. E., Agnew, C. R., & Arriaga, X. B. (2012). *The investment model of commitment processes*. In P.

- A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology* (pp. 218–231). Sage Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781446249222/.n37>
- Saroca, K., & Sargent, J. (2022). Understanding Families as Essential in Psychiatric Practice. *Focus American Psychiatric Publishing*, 20(2), 204–209. <https://doi.org/10.1176/appi.focus.20210035>
- Shafer, K., Jensen, T. M., & Larson, J. H. (2014). An actor-partner model of relationship effort and marital quality. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 63(5), 654–666. <https://doi.org/10.1111/fare.12096>
- Thomas, P. A., Liu, H., & Umberson, D. (2017). *Family relationships and well-being*. *Innovation in Aging*, 1(3), igx025. <https://doi.org/10.1093/geroni/igx025>
- Weryszko, M. (2020). Marital love - conditions for the success of the fundamental relationship in the family. *Scientific Quarterly Fides et Ratio*, 1(41), 129–143. <https://fidesetratio.com.pl/ojs/index.php/FetR/article/view/140>
- Wilcox, W. B., & Dew, J. P. (2010). Is love a flimsy foundation? Soulmate versus institutional models of marriage. *Social Science Research*, 39, 687–699. <https://scholarsarchive.byu.edu/facpub>
- Willoughby, B. J. (2015). The role of marital beliefs as a component of positive relationship functioning. *Journal of Adult Development*, 22(2), 76–89. <https://doi.org/10.1007/s10804-014-9202-1>
- Willoughby, B. J., & Carroll, J. S. (2010). Sexual experience and couple formation attitudes among emerging adults. *Journal of Adult Development*, 17(1), 1–11. <https://doi.org/10.1007/s10804-009-9073-z>
- Willoughby, B. J., & Dworkin, J. D. (2009). The relationships between emerging adults' expressed desire to marry and frequency of participation in risk behaviors. *Youth & Society*, 40, 426–450. <https://doi.org/10.1177/0044118/X08318116>
- Willoughby, B. J., & Hall, S. S. (2015). Enthusiasts, delayers, and the ambiguous middle: Marital paradigms among emerging adults. *Emerging Adulthood*, 3(2), 123–135. <https://doi.org/10.1177/2167696814548478/>
- Willoughby, B. J., Hall, S. S., & Luczak, H. P. (2013). Marital Paradigms: A Conceptual Framework for Marital Attitudes, Values, and Beliefs. *Journal of Family Issues*, 36(2), 188–211. <https://doi.org/10.1177/0192513/X13487677>
- Willoughby, B. J., James, S., Marsee, I., Memmott, M., & Dennison, R. P. (2020). I'm scared because divorce sucks: Parental divorce and the marital paradigms of emerging adults. *Journal of Family Issues*, 41(6), 711–738. <https://doi.org/10.1177/0192513/X19880933>
- Willoughby, B. J., Yorgason, J., James, S., & Kramer Hlmes, E. (2021). What Does Marriage Mean to Us? Marital Centrality among Newlywed Couples. *Journal of Family Issues*, 42(7), 1631–1654. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1177/0192513/X20949905>
- Wilson, K. L., Charker, J., Lizzio, A., Halford, K., & Kimlin, S. (2005). Assessing How Much Couples Work at Their Relationship: The Behavioral Self-Regulation for Effective Relationships Scale. *Journal of Family Psychology*, 19(3), 385–393. <https://doi.org/10.1037/3200.19.3.385>